IX. Az Alapszabály módosítása és kiegészítése

50. szakasz

Az Alapszabály módosítására és kiegészítésére kezdeményezést nyújthat be:

– a Szövetség igazgatási szervei,

– a Szövetség tagjai.

A kezdeményezést az Elnökséghez kell benyújtani.

Ha az Elnökség elfogadja a kezdeményezést, akkor beindítja az Alapszabály módosításának és kiegészítésének eljárását, ha viszont az indítékokat nem tartja elfogadhatónak, ezt a kezdeményezők tudomására hozza.

A kezdeményezés sorsáról végérvényesen a Közgyűlés dönt.

X. A Szövetség munkájának megszűnése

51. szakasz

A Szövetség munkája akkor szűnik meg, amikor ezt a Szövetség Közgyűlése kimondja.

A Közgyűlés a maga szerveinek és tagjainak javaslatára hozhat ilyen döntést.

A megszűnésről szóló határozattal gondoskodni kell a Szövetség eszközeinek és vagyonának sorsáról is.

A Szövetség fennmaradó eszközeinek várományosa a Vajdasági Ruszinok Nyelvművelő és Irodalmi Egyesülete Újvidéken, és a Vajdasági Ukránok Nyelvművelő, Irodalmi és Művelődési Egyesülete Újvidéken.

52. szakasz

A Szövetség munkájának megszűnése esetén, erről a Szövetség képviseletével megbízott személynek 15 napon belül értesítenie kell az illetékes közigazgatási szervet, hogy töröljék a nyilvántartásból.

XI. Átmeneti és zárórendelkezések

53. szakasz

A Szövetség választott szervei az Alapszabály hatályba lépésétől számított 90 napon belül megalakulnak, és meghozzák a munkához szükséges aktusokat.

54. szakasz

Az Alapszabály a meghozatal napján hatályba lép, s attól a naptól alkalmazható, amikor az illetékes közigazgatási szerv hitelesíti.

55. szakasz

Az Alapszabályt a Szövetség alapító közgyűlése 1990. május 12-én elfogadta és hatályba léptette.

(N. J. ford.)

SZERB MEGÚJHODÁSI MOZGALOM
(Srpski pokret obnove)

---

1. *Pártunk neve: Srpski pokret obnove (SPO) – Szerb Megújhodási Mozgalom (SZMM). Jelünket és szimbólumunkat még nem fogadtuk el.*
2. *Pártunk 1990. március 14-én alakult meg a Szerb Nemzeti Megújhodás (Srpska narodna obnova) és a Szerb Szabadelvű Mozgalom (Srpski slobodarski pokret) egyesülésével.*
3. *Alapító okiratunk az Egyesülési Nyilatkozat, amelyet mellékelünk.*

4. *A végleges program még nem készült el, de dolgozunk rajta, és hamarosan nyilánosságra hozzuk. Az SZMM teljes egészében magáévá teszi a SZNM és a SZSZM eddigi programokmányait. Ennek megfelelően mellékeljük a Szerb Nemzeti Megújhodás programjavaslatát és a Szerb Szabadelvű Mozgalom programcéljait.*
5. *Pártunk nem folytatja valamely korábbi párt hagyományait, hacsak azt nem tekintjük hagyomány-folytonosságnak, hogy pártunk az említett két párt egyesülésével jött létre.*
6. *és 7. Mellékeljük pártunk alapszabályait.*
8. *Több mint tíz városban vannak alapszervezeteink. Ezek az alapszervezetek közvetlenül az SZNM és az SZSZM megalapítása után jöttek létre. Jelenleg folyamatban van új nevük felvétele. A legtöbb alapszervezet azonban most van alakulóban.*
9. *Lásd az alapszabályokat.*
10. *Mintegy 200 ezer.*
11. *Székhelyünk még mindig nincsen. Kapcsolatfenntartó címek és telefonok: Beograd, Kosovska 6/1. Aleksandar Čotrić, tel.: 011/320-282 és Beograd, Bulevar Lenjina 199a/7–26. Vojin Vuletić, tel.: 011/603-614.*
12. *Lapunk még nincs. Reméljük, hogy május közepére megjelenik,* Srpska reč *(Szerb Szó) elnevezéssel.*
13. *Pártavató Kragujevacon február 21-én mintegy 5000 résztvevővel; Zrenjaninban március 25-én 2000 résztvevővel; Valjevóban ugyanazon a napon 5000 résztvevővel; Trstenikben március 30-án 4000 résztvevővel. A fontosabb események közé tartozik az általunk szervezett békés tüntetés, amelyet az albán soviniszták kosovói és metohiai kegyetlenkedései miatt rendeztünk Belgrádban, a Köztársaság téren, március 24-én. Március 29-én tüntetést akartunk tartani az albán követség előtt is a szerb kisebbség katasztrofális helyzete miatt Albániában, de ebben a rendőrség megakadályozott bennünket.*
14. *Igen. Részt veszünk a következő választásokon.*
15. *Szándékunkban áll koalícióra lépni, s e tekintetben már elvi megállapodásra jutottunk a valjevói Liberális Párttal, a belgrádi Demokrata Szabadságpárttal és a čačaki Szerb Néppárttal.*
16. –

Belgrád, 1990. április 4.

Az SZMM szóvivője:
Aleksandar Čotrić, s. k.

A Szerb Megújhodási Mozgalom
EGYESÜLÉSI NYILATKOZATA
(Közlemény a nyilvánosság számára)

A Szerb Nemzeti Megújhodás (SZNM) pártjának Központi Bizottsága, amelynek elnöke Vuk Drašković író, és a Szerb Szabadelvű Mozgalom (SZSZM) Hazai Főbizottsága, amelynek elnöke dr. Vojislav Šešelj, ma Belgrádban aláírták az SZNM és az SZSZM egyesüléséről szóló nyilatkozatot az egységes SZERB MEGÚJHODÁSI MOZGALOM (SZMM) pártjának létrehozásáról.

A Szerb Megújhodási Mozgalom (SZMM) élén a Központi Honi Igazgatóság áll 31 taggal, közöttük 16 taggal az SZNM, és 15 taggal az SZSZM soraiból. A Szerb Nemzeti Megújhodás elnökévé Vuk Drašković írót, titkárává pedig Vojin Vuletićet választották meg.

Az egyesülésről szóló határozat a Nyilatkozat aláírásával azonnal hatályba lépett. Az SZNM és az SZSZM eddigi tagjai mától az egységes Szerb Megújhodási Mozgalom tagjainak tekintendők.

A Szerb Megújhodási Mozgalom (SZMM) teljes egészében elfogadja az SZNM és az SZSZM eddigi programdokumentumait. Ezek alapján és az SZNM programjavaslatáról folyó nyilvános vita lezárása után kihirdetjük a Szerb Megújhodási Mozgalom egységes programját, amely a *Srpsko načertanije* elnevezést kapja. Idejében megfogalmazzuk a Szerb Megújhodási Mozgalom közvetlen választási céljait is.

A fiatalok önkezdeményező mozgalma, a Szerb Fiatalok Megújhodási Mozgalma, amely már magáévá tette az eddigi SZNM programcéljait, ma szintén csatlakozott a Szerb Megújhodási Mozgalomhoz.

A Szerb Megújhodási Mozgalom más egyesülések előtt is nyitva áll és hajlandó szoros együttműködésre lépni más olyan pártokkal is Szerbiában és Jugoszláviában, amelyek programszerűen elhatározták, hogy véget vetnek Kosovo és Metohija félévszázados megszállásának, s hogy bárhol Jugoszláviában megvédik a szerb népet az üldöztetéstől, a pogromoktól, az erőszakos nemzeti amnéziától és asszimilációtól, valamint, hogy megfosztják a hatalomtól a titoizmust és a kommunistákat, fő okozóit a szerbek szenvedéseinek, egész Jugoszlávia gazdasági és civilizációs kollapszusának.

Ezzel az elhatározásával összhangban a Szerb Megújhodási Mozgalom már elvi egyetértésre jutott a koalícióról a begrádi Demokrata Szabadságpárttal és a valjevói Liberális Párttal.

Mindazoknak a pártoknak az egységes vagy legalább közös fellépése, amelyeknek eszménye a szerb nép jelenlegi széttagolt állami, művelődési és szellemi térségének egyesítése, jelentős biztosítéka annak, hogy ez az eszme meg is valósulhat. Mindazokat, akik a szerbség egyesítése mellett vannak, felhívjuk, hogy személyes magatartásukkal törjenek utat ennek az egyesülésnek.

Teljesen demokratikus toleranciával viszonyulva minden szerb politikai párt programjához Jugoszláviában, az SZMM arra figyelmeztet, hogy ezekben a súlyos és sorsdöntő időkben senkinek sem lehet joga elhallgatni a szerb nép nemzeti drámáját. Anacionálisan viselkedni, bármi legyen is annak indítéka, ma egyet jelent a nemzet elárulásával.

Az SZMM véleménye szerint a szerb ellenzéki pártoknak Jugoszláviában minél előbb egyetértésre kell jutniuk a közös nemzeti program minimumában, amely nem tűr el további engedményeket az árulás tényének beismerése nélkül.

Külön is felszólítjuk a szerb értelmiséget, hogy ne álljon félre, hanem minden tudását, tekintélyét és erejét bocsássa a nemzeti megmentés és a demokratikus megújhodás szolgálatába.

A Szerb Megújhodási Mozgalom méltó kegyelettel emlékezik arra a hárommillió szerbre, akik a harctereken vagy a haláltáborokban életüket áldozták 1912-től 1918-ig és 1941-től 1945-ig, azért, hogy Jugoszlávia létrejöhessen, illetve újjászülethessen. Tiszteletben tartva a jugoszláv eszményeket népünknek ebben a legnagyobb sírkertjében, a Szerb Megújhodási Mozgalom nem kívánja és nem fogja szétzúzni Jugoszláviát.

Ugyanakkor az SZMM nem vonja kétségbe sem a szlovén, sem a horvát nép jogát arra, hogy létrehozza saját önálló államát, és elszakadjon Jugoszláviától vagy pedig, hogy konföderális viszonyba lépjen Jugoszláviával.

Figyelmeztetünk azonban, hogy mindezekben az esetekben a Szerb Megújhodási Mozgalomnak is azonos lesz a válasza: Sem az önálló, sem a konföderális Szlovénia és Horvátország mindaddig nem elégítheti ki a maga szeparatizmusát, amíg nem egyenlíti ki tartozásait Jugoszláviával szemben (Horvátország esetében a hadi kárpótlást is a szerb népnek), és még kevésbé szakadhat el vagy konföderalizálódhat egyetlen talpalatnyi föld sem, amelyet szerb vér áztatott, s amelyen szerb templomok és temetők vannak. Jugoszláviától senki sem választhatja le azokat a területeket, amelyek 1918-ban, Jugoszlávia létrehozásának napján a Szerb Királyság összetételébe tartoztak, sem azokat a területeket, amelyeken a szerbek többségben voltak, mielőtt a horvát usztasák genocídiuma megkezdődött ellenük.

Mindazok, akik hajlandók elfogadni ezeket a maximálisan igazságos, a történelmi tényeken és természetes jogokon alapuló feltételeket, minden további nélkül bármikor konföderalizálhatják Jugoszláviát vagy kiválhatnak belőle. Ebben az esetben a Szerb Megújhodási Mozgalom azért fog harcolni, hogy a fennmaradó Jugoszlávia egységes, erős, többpártrendszerű és demokratikus állammá váljon, amelyben sohasem a hatalom törvénye, hanem a törvény hatalma fog uralkodni, s amelyben maximálisan tiszteletben tartják mindenkinek a nemzeti, felekezeti, regionális, nyelvi és minden egyéb polgári jogait és emberi méltóságát. A nemzeti kisebbségek garanciát kapnak mindazokra a jogokra, amelyek minden kisebbséget megilletnek Európa és a világ legdemokratikusabb országaiban: se többre, se kevesebbre azoknál.

A Szerb Megújhodási Mozgalom árulást követne el saját szerb neve és hagyományai ellen, ha a szerb nép jogát és boldogságát valaha is bárkinek a jogtalansága és boldogtalansága árán valósítaná meg. Ezt a hagyományt akkor is elárulná, ha bármilyen kifogással hazugsággá nyilvánítaná az igazságot, vagy igazsággá a hazugságot.

Minden kataklizma és genocídium ellenére a szerbség ma is a legnagyobb lélekszámú, demokratikus bizonyságtételében a legkiemelkedőbb nemzet és Bécs és Konstantinápoly közötti térségben. Az SZMM olyan berendezkedésért harcol, amely a szerb népet megszabadítja a kommunista-vatikáni és minden egyéb béklyóktól, lehetővé téve számára, hogy megújítsa és megsokszorozza a maga demokratikus, szellemi, tudásbeli, gazdasági és más képességeit. Harcunkkal ilyen feltámadást és újjászületést akarunk biztosítani a szerb népnek és mindazoknak, akik velünk együtt élnek ugyanabban az államban.

Belgrád, 1990. március 14.

A Szerb Szabadelvű Mozgalom
Hazai Főigazgatósága nevében:
Dr. Vojislav Šešelj s. k.
elnök

A Szerb Nemzeti Megújhodás
Központi Bizottsága nevében
Vuk Drašković s. k.
elnök

A SZERB MEGÚJHODÁSI MOZGALOM KÖZPONTI HONI IGAZGATÓSÁGA:

Dr. Miodrag Azanjac, dr. Vojislav Šešelj, Slavoljub Živanović, dr. Đorđe Nikolić, Kosta Bradić akadémikus festő, dr. Tripo Zirojević, dr. Goran Bošković, Miroslav Šolević, Kosta Bulatović, Milija Ščepanović, Aleksandar Čotrić, Ilija Živković, Srđan Glamočanin, Miodrag Glišić, Branislav Zeljković, Hasan Delić, Nenad Marković, Todor Bošković, Aleksandar Milin, Bogoljub Pejčić, dr. Veljko Ćirić, Milorad Vukosavljević, Slobodan Erić, Nina Tabaković, dr. Ljubica Šupica, Branislav Lazić, Saša Glišić, Dragan Todorović, Siniša Đorđević, Vojin Vuletić titkár és Vuk Drašković elnök.

A SZERB MEGÚJHODÁSI MOZGALOM ALAPSZABÁLYAI

1. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom politikai párt, amely kizárólagosan a politikai tényekedés békés eszközeivel terjeszti eszméit és valósítja meg politikai programjába foglalt céljait.

Pártunk tagjai saját politikai meggyőződésüket és eszméiket újságok és könyvek kiadásával, a rádió és a televízió műsoraiban való részvétellel, nyilvános gyűlések és előadások megtartásával, klubok és szakosztályok megalapításával, valamint a választók rokonszenvének megnyerése és a parlamentáris választásokon való résztvétellel terjesztik.

2. szakasz

Az SZMM-nek tagja lehet minden nagykorú polgár, aki elfogadja a párt politikai programját és aláírja a belépési nyilatkozatot.

Az SZMM-hez való csatlakozással a tagok kötelezettséget vállalnak arra, hogy részt vesznek a jelöltek egységes listájának összeállításában a parlamentális választásokra, közreműködnek a választás előtti kampányban, s a választásokon az SZMM jelöltjeit támogatják.

3. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom tagjainak joga van a párt politikai, művelődési és erkölcsi tevékenységének minden formájában részt venni, a pártpolitika meghatározásáról és végrehajtásáról dönteni, valamint választani és megválasztottnak lenni az SZMM minden igazgatási szervében és munkatestületében.

A párt köteles minden tagjának erkölcsi, anyagi, politikai és jogi segítséget nyújtani, ha bírósági üldöztetésben lenne része, vagy polgári státusában sérelem érné a Szerb Megújhodási Mozgalomban való részvétele miatt.

4. szakasz

Az SZMM tagjai kötelesek a párt eszméit terjeszteni, programcéljait népszerűsíteni, minden politikai, erkölcsi, művelődési ténykedésében részt venni, és sikerét a parlamentáris választásokon előmozdítani.

5. szakasz

Az SZMM szervei a kongresszus, a központi honi igazgatóság, a körzeti és helyi igazgatóságok, valamint a szakosztályok bizottságai.

6. szakasz

Az SZMM kongresszusa minden négy évben ül össze a központi honi igazgatóság határozata alapján; az igazgatóság készíti elő a napirendet és írja elő a küldöttek megválasztásának módját a körzeti és helyi igazgatóságok, valamint a szakosztályok részéről.

A kongresszus rendkívüli ülésre is összehívható a központi honi igazgatóság határozata, illetve a körzeti igazgatóságok kétharmadának kezdeményezése alapján.

A központi honi igazgatóság tagjai teljes jogú küldöttei a kongresszusnak.

7. szakasz

A kongresszus az SZMM legmagasabb rangú szerve, amely a programról, az alapszabályokról és a párt legfontosabb kérdéseiről dönt.

A kongresszus a maga küldöttei közül megválasztja a központi honi igazgatóságot, amelyre bizonyos döntések meghozatalát is átruházhatja a kongresszus hatásköréből, amennyiben ezt a párttevékenység különleges körülményei megkövetelik.

A kongresszus akkor határozatképes, ha megválasztott küldötteinek több mint a fele jelen van; a döntéshozatalhoz egyszerű szavazattöbbség szükséges.

8. szakasz

A központi honi igazgatóság a párt legmagasabb rangú szerve a kongresszus két ülésezése között.

A központi honi igazgatóság végrehajtja a kongresszus határozatait, meghatározza a pártpolitika alapvető irányelveit, rendelkezik az anyagi eszközökkel, kiadja a párt lapját és egyéb kiadványait, meghatározza a jelöltek listáját a parlamentális és más választásokra, felmenti megbízatásuk alól egyes tagjait és újakat választ.

A központi honi igazgatóság megalakítja a párt körzeti és helyi szervezeteit és szakosztályait, valamint a párt munkatestületeit, szabályzatokat hoz és meghatározza a tevékenység irányelveit.

9. szakasz

A központi honi igazgatóságnak 51 tagja van, akiket a kongresszus választ a küldöttek sorából, gondot viselve arról, hogy minden körzeti igazgatóságnak képviselője legyen benne.

A központi honi igazgatóság akkor határozatképes, ha tagjainak több mint a fele jelen van, s határozatait egyszerű szavazattöbséggel mondja ki.

A központi honi igazgatóság megválasztja elnökét, öt alelnökét, főtitkárát és pénztárosát, valamint a végrehajtó bizottság és a párttitkárság tagjait.

A központi honi igazgatóság ülését az elnök hívja össze, de összehívható az igazgatósági tagok kétharmadának kívánságára is.

10. szakasz

Saját tagjainak sorából a központi honi igazgatóság 11 tagú végrehajtó bizottságot választ, együttesen annak elnökével, alelnökével és főtitkárával. A végrehajtó bizottság gondoskodik a központi honi igazgatóság határozatainak teljesítéséről.

A párttagság soraiból a központi honi igazgatóság kinevezi a párt titkárságának tagjait, akiknek száma 11, együttesen az SZMM főtitkárával. A titkárság operatív testület, amely a párt folyó ügyeit intézi.

11. szakasz

A központi honi igazgatóság szükség szerint körzetenként összehívhatja a párttagok közgyűlését a legfontosabb politikai kérdések megvitatására.

A közgyűlési határozatok irányadó jellegűek a pártigazgatóság feladatainak teljesítésében.

12. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom körzeti igazgatóságot alakít Belgrád, Šumadija, Negotinska krajina, Toplica, Podrinje, Ószerbia, Bánát, Bácska, Szerémség, Szlavónia, Kordun, Bánia, Lika, Dalmácia, Bosanska krajina, Hercegovina, Központi Bosznia, Crna Gora, Északkelet-Bosznia, Kosovo-Metohia, Kelet-Macedónia, Nyugat-Macedónia, Baranya, Horvátország és Szlovénia területén.

A párt helyi igazgatóságot alakít minden községben és más nagyobb helységben.

A szakosztályokat a helyi igazgatóságok hozzák létre saját irányításuk alatt mindenütt, ahol a párt több mint harminc tagja területileg vagy szakmailag érdekelt a külön kapcsolatteremtésben az SZMM politikájának könnyebb végrehajtása céljából.

13. szakasz

A választásokban való résztvételről a Szerb Megújhodási Mozgalom központi honi igazgatósága határoz.

A Szerb Megújhodási Mozgalom minden képviselő-testületi választáson egységes jelölő listával vesz részt.

14. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom tevékenységét a tagsági díjakból, önkéntes adományokból, valamint az újságok és más kiadványok bevételéből finanszírozzuk.

A tagdíjak nagyságát minden naptári évre a párt központi honi igazgatósága írja elő.

15. szakasz

A központi honi igazgatóság, valamint a körzeti és a helyi igazgatóságok mellett felügyelő bizottságok alakulnak a pénztári bevételek és kiadások ellenőrzésére.

16. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalomnak pecsétje, memoranduma, jelvénye, zászlója és tagsági könyvecskéje van, melynek formáját a központi honi igazgatóság külön döntéssel határozza meg.

17. szakasz

Valamennyi pártszerv minden irányelvének és szabályának összhangban kell állnia ezzel az alapszabállyal.

Az egyes pártszervekben folyó tevékenység szabályszerűségének ellenőrzésére a párt szabályzatügyi bizottságot hoz létre, amely a kongresszusok közötti időszakokban önnállóan értékeli a párt egyes aktusainak szabályszerűségét.

Ha a szabályzatügyi bizottság valamely aktust szabályellenesnek minősít, az hatályát veszti.

18. szakasz

Amennyiben a Szerb Megújhodási Mozgalom valamely tagja veszélybe hozza a párt politikai céljait, vagy rombolja tekintélyét, a központi honi igazgatóság, illetve a körzeti igazgatóság az illetőt kizárhatja az SZMM tagjainak sorából.

A kizárási határozat a döntéshozatal napjától érvényes.

A körzeti igazgatóság kizárási határozata ellen 15 napon belül panasz nyújtható be a központi honi igazgatósághoz. A központi honi igazgatóság határozata ellen a kongresszushoz lehet folyamodni. A panasz nem odázza el a végrehajtást.

19. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom esetleges megszűnését a párt kongresszusa mondhatja ki.

Amennyiben a kongresszus összehívására nincs lehetőség, a feloszlatási határozatot a központi honi igazgatóság is meghozhatja.

A párt megszűnése esetében minden ingó és ingatlan vagyonát azoknak az alapoknak engedjük át, amelyekből a szerbek Kosovóba és Metohiába való visszatérést finanszírozzák.

20. szakasz

A Szerb Megújhodási Mozgalom alapszabályai meghozataluk napján lépnek hatályba.

A SZERB NEMZETI MEGÚJHODÁS (Srpska narodna obnova) PROGRAMJA

I. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

A Szerb Nemzeti Megújhodás politikai párt, amelynek hosszú távú és állhatatos célja a demokratikus és többpártrendszerű szerb állam megteremtése a maga történelmi és etnikai határai között.

Ettől az eszményképtől vezérelve a Szerb Nemzeti Megújhodás arra törekszik, hogy életre keltse és megújítsa nemzetünknek mindazokat a demokratikus, kulturális, erkölcsi, vallási, szellemi, anyagi és más értékeit, amelyeket 1941-től erőszakkal és tervszerűen kiirtottak, eltékozoltak és elfojtottak; előbb a horvát usztasák genocídiumával, a fasiszta megszállók terrorjával és a tragikus polgárháborúval, később pedig a bolsevista-titoista kisebbség diktatúrájával és a szerbség általános szétzúzásának, megcsonkításának stratégiájával, ami a Balkán vezető nemzetét civilizációs nyomorba és a biológiai fennmaradás peremére taszította.

Céljaiért az SZNM demokratikus ténykedéssel folytat harcot a mai Szerbia területén, az újbóli felszabadítás és egyesülés Piemontján, azzal a demokratikus törekvéssel, hogy céljainak híveket szerezzen a mai Jugoszlávia minden szerb vidékén és hasonló tevékenységgel a világban szétszóródott szerbek körében.

Az egyesült Szerbia megmaradását Jugoszlávia keretében, amikor ez az egyesülés létrejön, az SZNM egyedül olyan feltétellel fogadja el, ha Jugoszlávia államberendezése a szerbek, horvátok és szlovének konföderációjává válik, amelyben ez a három konföderális tagország szuverén módon dönthet saját belső berendezéséről és a konföderális szerződéssel vagy alkotmánnyal összhangban szabadon kiválhat Jugoszláviából, amikor csak akar. Minden tagországnak meglenne a maga katonasága és rendőrsége. Konföderális szinten működne a hadsereg közös főparancsnoksága, s minden olyan szerv és intézmény, amelyről a tagállamok megegyeznek.

Az SZNM álláspontja szerint minden egyéb közösségi forma a horvátokkal és szlovénekkel a szerb nemzet számára annak elfogadását jelentené, hogy beteljesedjen az a nemzeti és civilizációs végzet, amivel a szerbeknek már hét évtizede fizetniük kell az unitáris Jugoszlávia fennmaradásáért, a maguk nagy, nemes, de fatális tévedéséért, amelynek létrehozásában 1918-ban és megújításába 1954-ben a maguk köréből több mint hárommillió ember életét építették be.

Az SZNM véleménye szerint csak a konföderáció biztosíthatja tagországainak egyenrangúságát és teheti rendezetté egymás közötti viszonyaikat. Amennyiben a horvátok és a szlovénok nem fogadják el ezt a közösségi formát, akkor az SZNM, tekintet nélkül a Jugoszláviáért elesett szerbek iránti kegyeletre és történelmi adósságra, harcolni fog az önálló szerb állam megalakításáért.

Az államberendezkedés mai formáját ebben a mai, megcsonkított Szerbiában és népünk minden többi, anyanemzettől elszakított tartományában, valamint Jugoszlávia mai belső határai között az SZNM törvényellenesnek, kikényszerítettnek, igazságtalannak és tarthatatlannak tekinti. Az SZNM programcéljai mindaddig nem valósulhatnak meg, amíg pártunk a harc demokratikus formái útján nem változtatja meg ezeket a határokat és ezt a berendezkedést.

A Szerb Nemzeti Megújhodás olyan időkben alakul meg, amelyek még drámaiabbak és vészterhesebbek, mint az első világháború napjai, amikor amerikai és kanadai kivándoroltjaink körében Mihajlo Pupin megalapította a SZERB NEMZETI MEGÚJHODÁST (ugyancsak SZNM) és segítségére sietett a haldokló Hazának. Ugyanez a szándéka a Szerb Nemzeti Megújhodás mai megalapítóinak is, akik most Mihajlo Pupin útjára akarnak visszatérni, akit nagy szellemi elődüknek és vezérüknek tekintenek.

II. SZERBIA HATÁRAI ÉS ÁLLAMBERENDEZÉSE

1. A határok

A Szerb Nemzeti Megújhodás az egykori Szerb Királyság határainak visszaállítása mellett foglal állást, mivel ezeket a határokat igazságos, felszabadító jellegű, győzedelmes háborúkban (az első és második balkáni háborúban, valamint az első világháborúban) valósítottuk meg, s ez egyben azoknak a határoknak a megújítását jelenti, amelyekkel a Szerb Királyság 1918-ban beolvadt a Jugoszláv Királyság összetételébe.

Ezenkívül az SZNM egyesíteni kívánja Szerbiával nemzetének történelmi és etnikai körzeteit Boszniában, Szlavóniában, Hercegovinában, Likában, Kordunban, Banijában és a Knini krajinában. Ezek a vidékek, minden kétséget kizáróan, a saját népi tanácsaik részéről már akkor meghozott döntések alapján, még 1918-ban csatlakoztak volna a Szerb Királysághoz. Ezt az egyesülést Jugoszlávia megalakítása szakította meg, valamint az akkori meggyőződés, hogy a szerbek, horvátok és szlovénok ugyanaz a nemzet három névvel, s közöttük nincs szükség határokra.

Minthogy ennek a hiedelemnek azóta még az emléke is kiveszett, pártunk álláspontja szerint Szerbia nyugati határait az 1918-as Szerb Királyság határaitól nyugatra eső vidékek etnikai térképei alapján kell meghúzni, annak a helyzetnek megfelelően, amely 1941. április 6-áig, vagyis a háború kitöréséig volt érvényben, tehát még mielőtt elkezdődött volna ezekben a körzetekben a horvát–muzulmán nácik négy éven át tartó genocídiuma a szerbek felett. Más szóval, mindazokat a területeket, ahol 1941. április 6-án a szerbek többségben voltak, Szerbiához kell csatolni, mert sem a mai, sem bármilyen jövőbeni horvát állam nem húzhat állami hasznot abból a szerbek elleni genocídiumból, amelyet a horvát zászlók alatt követtek el.

Szerbia mai, úgynevezett avnoji határai történelemellenesek, igazságtalanok, törvénytelenek és a szerb nép számára elfogadhatatlanok. Ezeket a határokat a megszállt országban, anélkül, hogy figyelembe vették volna a szerb nép akaratát, noha kizárólag ő rendelkezhet saját államának határairól, Jajcéban, titokban, Tito egypárti katonaságának három vagy négy fegyveres tagja állapította meg. Ezeknek a térképszabászoknak a nevét még most is titkolják a nyilvánosság előtt. Ezen az úgynevezett avnoji ülésen, amelyen egy kisebbségi párt, a kommunista, törvénytelenül kisajátította magának a jogot, hogy Jugoszláviában mindenkire rákényszerítse saját politikai akaratát, s hogy a maga tetszése szerint szabja meg az ország belső határait, a megszállt Szerbiából még csak a kommunisták és a partizánok képviselői sem vettek részt. A Szerbia feldarabolásáról és a

már említett három felszabadító, igazságos és győzedelmesen befejezett háború eredményeként nemzetközileg is elismert határok megsemmisítéséről Jajcéban gyakorlatilag a horvát és szlovén kommunisták döntöttek. Egyetlen oka sem lehet annak, hogy ma vagy a jövőben valaha is a Szerb Nemzeti Megújhodás egyetértsen ezzel az erőszakkal.

Az SZNM harcot indít mindazoknak a háború utáni, Broz-uralmi törvényeknek és dekrétumoknak a megsemmisítéséért is, amelyekkel a szerbeket elmozdították a tűzhelyük mellől, vagy megtiltották nekik, hogy visszatérjenek saját szülőföldjükre, ahonnan a fasiszta megszállók űzték ki őket, amivel számos szerb vidék etnikai összetételét megváltoztatták, különösen Kosmetben, a mai Horvátországban és Macedóniában. Az SZNM azon lesz, hogy minden száműzött és annak leszármazottja visszatérhessen a saját szülőföldjére, s hogy ott anyagi és erkölcsi jóvátételben részesüljön és visszakapja elrabolt vagyonát.

2. Az államberendezés

A ténykedés minden demokratikus formáját felhasználva az SZNM arra törekszik, hogy a mai, területileg és szellemileg megnyomorított Szerbiát többpártrendszerű, parlamentáris állammá alakítsa át, melyben a hatalmi törvényeket a demokratikusan meghozott törvények hatalma váltja fel, s amely magára vállalhatja azt a piemonti kötelezettséget, hogy felszabadítja és egyesíti magában mindazokat a szerb területeket a mai Jugoszláviában, amelyeket elszakítottak tőle.

A Szerb Nemzeti Megújhodás (SZNM) álláspontja szerint e programcélok megvalósítása egyaránt garantálja:

a) a többpártrendszerű és parlamentáris alkotmányú Szerb Királyság létrehozását, élén a Karađorđević dinasztia örökösével, melyben a király a nemzeti hagyományok és az állami szuverenitás reprezentánsa lenne, hasonlóan más modern európai királyságokhoz; mint amilyen Svédország, Norvégia, Anglia, Dánia, Spanyolország;

b) az alkotmányos, többpártrendszerű és parlamentáris Szerb Köztársaság megalakítása, élén a választott köztársasági elnökkel.

Ezt a két egyenrangú javaslatot fogja képviselni az SZNM az általános népszavazáson Szerbiában, amelyet a politikai pártoknak kell megszervezniük és ellenőrizniük.

Függetlenül a referendum kimenetelétől az SZNM azért fog harcolni, hogy a Karađorđević dinasztia tagjai visszakapják szerb és jugoszláv állampolgárságukat, visszatérhessenek Szerbiába, s hogy visszakaphassák elkobzott vagyonukat. Az SZNM úgy véli, hogy ennek a családnak egyetlen tagja sem követett el árulást a szerb vagy Jugoszlávia bármely másik nemzete ellen, hacsak nem fogadjuk el hitelesnek a kommunista kisebbség háború utáni ukázát, miszerint a Karađorđevićek és nem csak ők, elárulták a népet és a hazát, mert nem tartoztak a kommunista párthoz vagy elutasították, hogy üdvözöljék a párt önkényét.

Az SZNM állásfoglalása szerint a szerb államot, akár királyság, akár köztársaság lesz, a következő elvek szerint kell berendezni:

– a többpártrendszerű és parlamentáris Szerbiában nem lehet olyan hatalom, amely felül emelkedhetne a polgárok többségének kinyilvánított akarata szerint meghozott törvények uralmán. Ezt az akaratukat Szerbia polgárai a demokratikus, mindig többpárti, közvetlen és titkos választásokon nyilvánítják ki, teljes aktív és passzív választói joggal, bárminemű megkülönböztetés nélkül a nemzeti, vallási, faji, politikai, osztálytagozódási és más különbségek miatt;

– Szerbia minden polgára számára alkotmány szavatolja a hitvallás és véleménynyilvánítás teljes szabadságát. Az alkotmány és a törvények csak azt a szabadságot nem adhatják meg, hogy valaki terrorra, bűncselekményekre buzdítson, nemzeti, vallási és faji gyűlöletet szítson vagy megsértse Szerbia állami határait;

– Szerbiában hármas hatalom lesz érvényben: törvényhozói, bírói és végrehajtói – mindegyikük szigorúan az alkotmány keretein belül és függetlenül egymástól;

– a király vagy a köztársasági elnök sohasem hozhat törvényt, nem bíráskodhat, és nem avatkozhat a végrehajtó hatalom ügyeibe;

– a parlament, amelynek a törvényhozásban egyedül a polgárok akaratát kell tiszteletben tartania és a független bíróság, amelynek a peres eljárások eldöntésében egyedül a törvényes rendelkezéseket kell betartania, alapját képezik a jogállamnak és a polgárok jogbiztonságának;

– Szerbia minden polgára, függetlenül nemi, nemzeti, vallási, faji, politikai vagy osztálybeli hovatartozásától, a törvény előtt egyenlő;

– a nemzeti kisebbségeknek Szerbiában garantálni kell az összes általános jogokat, mint a szerbeknek és pótlólagosan a nemzetiségi jogokat is, mindazokat, amelyeket Európa és a világ legdemokratikusabb államaiban a nemzeti kisebbségek élveznek. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti kisebbségeket Szerbiában nem illetik meg a jogok saját autonóm kormányzatra, címer- és zászlóhasználatra, nyelvük hivatalos nyelvként való használatára bárhol Szerbiában, sem olyan nemzeti iskolákra és egyetemekre, melyeket a szerb államnak kellene fenntartania;

– az SZNM álláspontja szerint Szerbia állami térségét, a szerbség egyesülése után, a következő adminisztratív körzetekre kell felosztani:

a) Szávai–Dunai, amelynek székhelye Újvidék,

b) Vrbasi, amelynek székhelye Banjaluka,

c) Drinai, amelynek székhelye Szarajevó,

d) Zetai, amelynek székhelye Cetinje,

e) Vardári, amelynek székhelye Szkopje,

f) Moravai, amelynek székhelye Kruševac;

– Szerbia fővárosa Belgrád. Az össznemzeti szerbség történelmi hálája jeléül a szerb Spárta, Crna Gora iránt, a nemzeti szellem és név megőrzése érdekében vívott többévszázados harcáért és mérhetetlen hozzájárulásáért, valamint a Petrović uralkodóház és család iránti hála jeléül az SZNM helyénvalónak tartaná, hogy a központi állami, művelődési és gazdasági intézmények egy része Cetinjében működjön;

– Szerbiában a szerb (e-ző és ije-ző) nyelv és a cirill írásmód van hivatalos használatban;

– az SZNM azon lesz, hogy újra a „Bože, pravde" legyen Szerbiában az állami himnusz;

– az SZNM álláspontja szerint Szerbia címerében, többek között, helyet kell kapnia a kereszt jelének a négy cirill S betűvel, és a Lovćen-hegységnek, csúcsán a Njegoš-kápolnával;

– a mai szerb zászlóról eltüntetni az ötágú csillagot és alkotmányosan megtiltani, hogy a jövőben bármiféle ideológiai vagy pártjelzés kerülhessen a nemzeti lobogóra.

3. A gazdaság

Az SZNM szerint a gazdaság legfőbb mozgató ereje a magántulajdon és a magánvállalkozás.

– Az állami, a részvény- és a vegyes tulajdon, akárcsak minden más tulajdonforma, a törvény előtt egyenrangú. Az SZNM szerint vissza kell állítani a Szerb Királyság és a Jugoszláv Királyság birtokviszonyait, kötelezően továbbfejleszteni a világ fejlett gazdaságaiban alkalmazott korszerű megoldásokkal.

– Az úgynevezett társadalmi tulajdont, amely a mai Szerbiában dominál, s amely kierőszakolt és jogszerűtlen kategória, eltöröljük. Mindazt, ami állítólag a társadalom tulajdonát képezi, át kell adni az államnak, a részvényesekenek, a magántulajdonosoknak vagy közjavakká tenni, azokkal a törvényes rendelkezésekkel összhangban, amelyek majd a senki által nem birtokolt társadalmi tulajdon felszámolását szabályozzák.

– Az adó- és hitelpolitikának elsősorban a gazdaság fejlesztését kell szolgálnia, s csak másodlagosan szabályoznia a javak újrafelosztását. Olcsó hitelekkel és adókedvezményekkel serkenteni szükséges a polgárok szerteágazó vállalkozókedvét és az új munkahelyek megnyitását, hogy minél előbb legyőzhessük a munkanélküliséget és szegénységet.

– Vonzó feltételekkel bevonni a külföldi tőkét és tudást, elsősorban annak a két milliónyi szerbnek a tőkéjét és óriási tapasztalatait, akik világszerte a szórványokban élnek. Az SZNM célja, hogy visszahozza hazájukba mindazokat a szerbeket, akiknek ez a kívánságuk.

– A fiskális politikában és a szociális gondoskodás politikájában felhasználni a világ fejlett országaiban alkalmazott megoldásokat, ahol az adók nem destimulálják az emberek természetes törekvését a gazdagodásra, de azt sem engedik meg, hogy a tőke az általános nemzeti jólét, a szociális védelem és a polgárok anyagi biztonsága terhére gyarapodjon.

– Az SZNM síkraszáll a határás munkanapért és ötnapos munkahétért, olyan keresetekért, amelyek nem maradnak el a fejlett európai államokban fizetett munkabérek mögött, továbbá a dinár konvertibilitásáért, a munkanélküliség és szegénység felszámolásáért, minden polgár díjmentes és kifogástalan minőségű egészségvédelméért, az ingyenes iskoláztatásért, a tudomány és a kultúra fellendítéséért, azzal a kötelezettséggel, hogy tudósokat és a kiemelkedő tehetségeket kivételes díjazásban kell részesíteni minden ágazatban.

– Az SZNM külön figyelmet fordít a falu és a falusiak előrehaladására, arra a néprétegre, amely mindig az egész nemzet gazdasági és biológiai fejlődésének megalapozója volt, s a jövőben is az lesz.

– Olcsó hitelekkel, maximális adókedvezményekkel, de másfajta törvényes és gyakorlati módszerekkel is meggyorsítani a mezőgazdaság, az állattenyésztés, a falusi kézművesség és kisipar fejlődését. A parasztoknak visszaadni a földet, amelyet a földmaximumról szóló törvény vagy más politikai jellegű intézkedések alapján a háború után elvettek tőlük. Visszaadni nekik azokat a területeket is, amelyeken vadászmezők, ideológiai emlékkomplexumok, elit üdülőhelyek, vagy úgynevezett társadalmi tulajdonban levő kombinátok és szövetkezetek létesültek. A megművelhető föld senki másé nem lehet, hanem csak azoké, akik megművelik. Serkenteni a korszerű farmok és falusi feldolgozó üzemek fejlesztését.

Az SZNM szerint az államnak vállalnia kell, hogy négy éven belül minden falunak aszfaltutat, villanyáramot és telefonhálózatot adjon, kisebb postaépületet emeljen és rendelőt nyisson a legszükségesebb orvosi ellátás céljából. Egyetlen falu sem maradhat iskola nélkül, ahol legalább tíz tanuló van.

– A parlamentben (Szerbia Népképviselőházában) a falvak és parasztok vonatkozásában egyetlen törvény sem fogadható el a falusi képviselők többségének jóváhagyása nélkül.

– Az iparágazatok közül csak azokat fejleszteni, amelyeknek nyersanyagbázisa Szerbiában van, de ezeket is csak akkor, ha termékeik minősége és ára világszínvonalon mozog.

– Semmiféle profit és államérdek nem indokolhatja a folyók, a levegő és általában az emberi környezet szennyezését. Minden termelési tevékenységnek nemcsak az életszínvonal javítását kell szolgálnia, hanem a polgárok egészségét és a természet védelmét is a techológiai mérgek ellen.

– Az SZNM külön megköveteli mindazoknak a törvényeknek, ítéleteknek és határozatoknak a semmissé nyilvánítását, amelyeket a háború utáni kommunista hatóságok hoztak a konfiskációkról és a polgárok vagyonának más módon való eltulajdonításáról (házak, birtokok, erdők, legátumok, gyárak, kisipari műhelyek, készpénz, ékszerek

stb.), melyeket vissza kell szolgáltatni törvényes tulajdonosaiknak, illetve azok örököseinek. Ha nincs örökös, akkor a vagyon a szerb állam birtokába kerül. Az SZNM olyan törvény meghozataláért fog harcolni, amely örökre megtiltja, hogy a polgároktól elvehessék törvényes úton szerzett javaikat.

4. Oktatás, művelődés, tudomány

– Az SZNM álláspontja szerint Szerbiában az oktatás minden fokozatának és minden iskolának díjmentesnek, a nyolcosztályos oktatásnak kötelezőnek kell lennie.

– Az iskolák legyenek államiak, fenntartva a magániskolák lehetőségét is, a tantervek pedig egységesek.

– Az SZNM szükségesnek tartja a jelenlegi iskolarendszer és a tantervek gyökeres megreformálását, megtisztítva őket elsősorban az uralkodó ideológiai egyelvűségtől és igaztalanságoktól, s összhangba hozva őket a tudomány és a tudás mai vívmányaival, valamint a szerb gazdaság és kultúra szükségleteivel.

– A tanulók és egyetemisták mindenfajta ideológiai indoktrinálását törvénnyel megtiltani.

– Minden nyolcosztályos iskolában, az ötödik osztálytól kezdve bevezetni a kereszténység és a hitvallás alapismereteit. Ugyanezen a tantárgyon belül a tanulókat megismertetni a világ más nagy vallásainak történetével és alapvető tanaival.

– A tudományt, a kultúrát és minden más szellemi alkotó munkát abszolút védelemben részesíteni mindenfajta diktátumtól és hatalmi beavatkozástól, szavatolva korlátlan önállóságukat és szabadságukat.

– A tudományos tevékenységek csúcsintézménye Szerbiában a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia, amelynek székhelye Belgrád, egyes osztályai pedig Cetinjében székelnek. Minden egyéb ma létező tudományos akadémia a szerb nép etnikai térségein történelemellenes és szükségtelen.

– Az Egyetem székhelye legyen Belgrád, amelynek csupán egyes felsőoktatási kirendeltségei működhetnek más nagyvárosokban, a racionalitás és a szükségszerűség függvényében.

– Az SZNM szükségesnek tartja, hogy a tudósok megállapítsák Szerbia fejlődési távlatait és erőforrásait az elkövetkező évtizedekre, s az államnak ezzel összefüggésben kell meghatároznia demográfiai politikáját. Gyermekpótlékokkal, adókedvezményekkel és más könnyítésekkel serkenteni a családok növekedését Szerbia tervezett erejének mértékében, ezen felül viszont fékezni a népesedést.

5. A katonaság

– Az SZNM álláspontja, hogy a Szerb Hadsereg kizárólagos feladata Szerbia állami határainak védelme és a sorkatonák erre irányuló kiképzése. Külön törvénnyel meg kell határozni szerepét Jugoszlávia védelmében is.

– Az SZNM állásfoglalása szerint a hadseregnek (s ugyanígy a rendőrségnek és a bíróságnak) semmilyen módon nem szabad beavatkoznia a pártok közötti nézeteltérésekbe és Szerbia belső berendezésének kérdéseibe. A tisztektől megvonni a jogot, hogy párttagok lehessenek.

– A jelenlegi rangjelzéseket, rangokat, a kitüntetések és katonai egységek elnevezéseit, valamint a parancsnoklás módját hozzáidomítani az egykori Szerb Hadsereg szabályaihoz és népünk hagyományaihoz. Így pl. az egységek és laktanyák Miloš Obilić, Karađorđe, Vojvoda Putnik, Bajo Pivljanin, Janko Vukotić, Starina Novak és mások nevét viselhetnék.

6. Egyház és állam

– A vallásgyakorlás az ember magánügye és ezt a szabadságát semmi sem fenyegetheti.

– Az állam és az egyház el van választva egymástól, úgyhogy az állam nem korlátozhatja az egyház szabadságát, sem az egyház az államét.

– Minthogy az országban a pravoszláv nép van többségben, amelynek történelme és kultúrája elválaszthatatlan a Pravoszláv Egyház történetétől és szenvedéseitől, a szerb állam megünnepli Szent Száva napját (amely egyben az iskolák ünnepe is), valamint a pravoszláv karácsonyt és a pravoszláv húsvétot.

– A más vallásúaknak Szerbiában ugyanazokat a teljes szabadságokat kell megadni, mint a pravoszlávoknak.

– Az SZNM síkraszáll a Szerb Pravoszláv Egyházon belüli szakadás áthidalásáért, amit a macedóniai egyház különválása idézett elő tisztán a kommunista uralom parancsára, összhangban az általános szerbellenes összeesküvéssel.

– Ugyancsak véget kell vetni az SZPE külföldi része elszakadásának, ami Josip Broz New York-i, 1961. évi látogatása után következett be, s ami ugyancsak részét képezte a titoista szerbellenesség stratégiájának.

– Az SZNM következetesen ki fog tartani követelése mellett, hogy a SZPE visszakapja minden vagyonát, amelyet a mai Jugoszlávia területén elvettek tőle akár a háborús megszállás idején, akár a háború utáni kommunista uralom részéről, s hogy újjáépítsék minden templomát és kolostorát, amelyet a háborúban vagy utána leromboltak.

– Az SZNM véleménye szerint a nemzeti érdek és hagyományokkal szembeni adósság egyaránt azt követeli, hogy a Szerb Patriárkátus székhelye Peć legyen, s ezt az álláspontját fogja képviselni a pravoszláv hívők előtt.

7. Külpolitika

– Az SZNM szerint Szerbiának semlegesnek kell lennie az európai és más nemzetközi katonai és egyéb szövetségekkel szemben (Svájchoz hasonlóan), ami kötelezően megköveteli az úgynevezett el nem kötelezettek mozgalmából való kilépésünket is.

– Az SZNM szerint Szerbiának meg kell újítania hagyományos baráti kapcsolatait és szerteágazó együttműködését a maga egykori háborús szövetségeseivel: Franciaországgal, Oroszországgal, az USA-val, Kanadával, Olaszországgal, Görögországgal, Ausztráliával.

– Pártunk méltó figyelmet fordít a szomszédos országokkal folytatandó együttműködésre, tartós barátságot és megbékélést kíván teremteni elsősorban Bulgáriával, feledést borítva a múltbeli tragikus összetűzésekre, és ápolva azt, ami több ennél, s ami közös a hagyományainkban, történelmünkben, kultúránkban és sorsunkban.

– Diplomáciai kapcsolatokat és széles körű együttműködést kell létrehoznunk Izraellel, s ugyanakkor megszakítani ezeket a kapcsolatokat az iszlám országokkal, amelyek a muzulmánok körében hazánkban is dzsihadot, vallási tébolyt és gyűlöletet hirdetnek a keresztények ellen.

– Az SZNM ragaszkodik ahhoz a követeléséhez, hogy a szerb kisebbségnek a szomszédos országokban, elsősorban Albániában és Romániában adják meg a szabad kivándorlás jogát Szerbiába.

– Az SZNM szerint Szerbiának kötelessége, hogy végső határozottsággal és áldozatokat is vállalva védje a szerbek általános civilizációs jogait mindazokban az országokban, amelyekben élnek, ide értve a Jugoszlávián belüli államokat is.

III. KÜLÖN ALAPELVEK

1. Josip Brozról

– A SZNM úgy tartja, hogy a demokrácia és a gazdaság kollapszusáért az egész országban Josip Broz a legfelelősebb, aki önkényesen és érinthetetlenül uralkodott a kommunista Jugoszlávia felett egészen a haláláig. Eltemetett minden demokratikus intézményt, pártjának akaratát mindenkire rákényszerítette: a legkíméletlenebbül leszámolt politikai ellenfeleivel; a hadsereget, a bíróságot és minden hatalmi szervet pártjellegűvé tett; saját szórakozására és világállamférfiúi nagyzási hóbortjaira az ország óriási, megszámolatlan kincseit tékozolta el. Emellett Josip Brozt egy kifejezett szerbellenes stratégia vezérelte: lerombolták a szerb földeket, a szerb templomokat, a szerb gazdaságot, falvakat, értelmiséget, Kosovo és Metohia pedig albán állam lett.

– Josip Brozt felelősség terheli azért is, hogy a második világháború alatt a megszállók jelenlétét az országban és a szerb nép elleni usztasa genocídiumot a Független Horvát Állam területén, eszményi pillanatként arra használta fel, hogy ő és pártja megkezdje a hatalom elhódítását, amivel végzetes polgárháborúba sodorta a szerb népet, még egy sebet ejtve rajta és megtörve egységes ellenállását a horvát usztasákkal és a fasiszta megszállókkal szemben.

– Felelősség terheli párthadseregének háborús büntetteiért is, amit az ártatlan, nagyobbára szerb lakosság ellen követtek el, amikor a „forradalom második szakaszának végrehajtása" jegyében különösen súlyos veszteségek érték Kelet-Hercegovinát, Crna Gorát, Kelet-Boszniát és Bosanska krajinát, ami a népet arra késztette, hogy még az ellenségtől is segítséget kérjen.

– Felelős azért is, mert még 1944 októbere után sem, amikor a Vörös Hadsereg már felszabadította Belgrádot, s a partizán katonaság repülőgépekhez és tankokhoz is hozzájutott, még ekkor sem adott parancsot a jasenovaci usztasa tábor, a szerb nép legnagyobb vágóhídja elleni támadásra, s így ez a halálgyár zavartalanul dolgozhatott egészen 1945 áprilisának végéig.

– Az SZNM azon lesz, hogy Josip Brozt, minden tettestársával és támogatójával együtt, a történelem igazságos ítélőszéke elé állítsa.

– Az SZNM követelni fogja, hogy Szerbiában döntsék le Josip Broz minden emlékművét, tüntessék el nevét minden utcáról, iskoláról, vállalatról, intézményről, laktanyáról, napköziről..., távolítsák el fényképeit és minden városnak, amely ma Tito nevét viseli, adják vissza korábbi elnevezését.

2. Kosovóról és Metohiáról

– Az SZNM úgy értékeli, hogy a Kosovóban és Metohiában létrehozott albán állam leépítése, valamint az ottani szerbek elleni genocídium befejezése mindaddig nem valósulhat meg, amít fel nem számolják minden jogi és gyakorlati következményét Kosmet megszállásának, ami 1941 áprilisában kezdődött és máig sem szűnt meg.

– A kosovo-metohiai szerbek minden ingatlan vagyonát, amit a második világháború alatt az albán–olasz–német megszállók elvettek tőlük, szükségszerűen vissza kell adni jogos tulajdonosainak vagy azok örököseinek.

– Eltörölni a Broz-uralom 1945. március 6-i törvényét, amely megtiltja azoknak a szerbeknek a visszatérését Kosmetbe, akiket a háborús megszállás alatt űztek ki onnan. Nekik és utódaiknak vissza kell kapniuk egykori birtokukat vagy újat adni helyette, ha azon víztározót vagy gyárat létesítettek, illetve, ha bármiféle okból nem állítható vissza korábbi rendeltetésük.

– A kosmeti szerbeknek visszaadni házukat és birtokukat, amelyet a háború utáni hatalom vett el tőlük, akár úgy, hogy elűzték őket otthonukból, akár a terror késztette őket arra, hogy elmeneküljenek szülőföldjükről.

– Mindazokat a siptárokat, akik 1941. április 6-ától máig Kosmetben vagy bárhol Szer-

biában telepedtek le, mint idegen állampolgárokat visszaküldeni Albániába. Ez alól kivételt képzenek azok a betelepülők, akik Szerbiában találtak mendéket Enver Hoxha rezsimje elől, amennyiben nem éltek vissza vendégszeretetünkkel, vagyis, ha nem vétettek a szerb nép, annak egyháza és szellemi ereklyéi ellen.

– Függetlenül a siptár kisebbség nagy létszámától Szerbiában, számukra is szavatolni kell a külön jogokat, mint a többi nemzeti kisebbségnek, összhangban e Program általános alapelveivel. Tehát eltörölni Kosovo autonómiáját, az albán nyelv hivatalos használatát, eltörölni a siptárok jogát az albán zászló használatára, valamint nemzeti egyetemüket és iskoláikat, melyeket a szerb államnak kellene fenntartania.

– Alapot létrehozni a szerbek letelepedésére Kosmetben, azzal a megváltoztathatatlan céllal, hogy ezeken a területeken a lehető leggyorsabban visszaállítsák a szerbek és a siptárok olyan számarányát, amilyen az 1941. április 6-án volt.

– Az SZNM azt is követeli, hogy mindazokat, akiket Tirana bármilyen módon megnyert annak a megszállási tervének, hogy Albániát kiterjeszti Szkopjeig, Cetinjéig, a Kopaonikig és a Moraváig, úgy kell kezelni mint idegen agresszorokat, s ezzel összhangban, szerb állampolgárságukat megvonva, száműzni őket Albániába. Nincs egyetlen olyan nemzetközi törvény vagy konvenció sem, amely Szerbiát arra kötelezné, hogy saját területén eltűrje, etesse és iskoláztassa egy idegen, méghozzá ellenséges állam csapatait.

– Minden siptárnak, aki ezt kívánja, szavatoni kell a szabad kivándorlást Albániába vagy bárhova Szerbián kívül és igazságos kártérítést adni itt maradó vagyonukért, egyéb költségeik megtérítésével együtt.

3. A muzulmánokról

– A szerb anyanyelvű muzulmánokhoz való viszonyát az SZNM annak a történelmi tudatnak és etnikai igazságnak rendeli alá, miszerint ők a szerb nemzetben gyökereznek és muzulmán hitük, amelyet őseik a legtöbbször kényszerből vettek át a török megszállóktól, nem választhatja el őket a szerb nép törzsétől.

– A muzulmán hitet Broz rezsimje emelte a muzulmán nemzet rangjára, azzal a szándékkal, hogy még egy szakadást és testcsonkítást idézzen elő a szerb etnikumban, újabb erőszakot elkövetve a tudomány és az egészséges értelem ellen. Egy kicsit sem véletlenül, csupán a szerb nyelvű és eredetű muzulmánokat kiáltották ki külön nemzetnek, míg az eliszlámosodott siptárokat, cigányokat és másokat nem választották el saját etnikumuktól.

4. A macedónokról

– Az SZNM-et a szerb nép nem hatalmazta meg arra, hogy kész tényként fogadja el a macedón állam és a macedón nemzet létezését, amelyet Dél-Szerbia területén a JKP kiáltott ki a szerb nép beleegyezése nélkül és azoknak a nemzetközi egyezményeknek a megszegésével, amelyek meghatározták Szerbia határait.

– Megcáfolhatatlan történelmi tény, hogy a mai Macedónia (s vele együtt Kosmet) területe volt a középkori szerb állam epicentruma, s a cárságnak egy ideig Szkopje volt a székvárosa, ezért a szerbek századunk három nagy háborújában életüket is azzal a tudattal áldozták Macedóniáért, hogy saját hazájuk szabadságáért harcolnak, hiszen abban az időben Vardár-Macedóniában, illetve Dél-Szerbiában a pravoszlávok óriási többsége szerbnek érezte magát.

– Letagadhatatlan tragikus igazság, hogy a bolgár megszállók a második világháború alatt Vardár-Macedóniából a szerbek tízezreit űzték ki, a háború utáni Broz-uralom viszont nem engedte meg a száműzötteknek, hogy visszatérjenek otthonaikba, sőt a szerbek további ezreit tette földönfutóvá, s így akik ott maradtak a szerbek közül, erőszakkal vagy a propaganda hatására elmacedónosodtak.

– A háború utáni hatalom még a szerb sírokat is a megszállókévá kiáltotta ki Macedóniában. Ugyanaz a hatalom azonban nem tekintette a megszállókénak a szerb templomokat és kolostorokat, amelyek Vardár-Macedóniát ékesítik, hanem egyszerűen, egy dekrétummal elvette őket a Szerb Pravoszláv Egyháztól, és az úgynevezett Macedón Egyház tulajdonába helyezte át, amelyet egy ukázzal hoztak létre.

– Az SZNM azon a véleményen van, hogy az úgynevezett „macedón kérdés" megoldódott a balkáni háborúkban és az első világháborúban, s hogy Vardar-Macedónia, illetve Dél-Szerbia nem válhat Erisz almájává a szerbek, görögök és bolgárok között. A militáris iszlám fundamentalizmus, amely keleti irányból tör előre és a türelmetlen pápai cézárizmus, amely nyugatról fenyeget, egészen más természetű problémák elé állítja az itt élő pravoszláv népeket.

5. A nemzeti megbékélésről

– Az SZNM külön programcéljának tekinti, hogy népünkön belül véget vessen annak a polgárháborúnak, amely 1941. július 7-én kezdődött.

– Mindazoknak a szerbeknek és utódaiknak, akik a polgárháború veszteseiként menekültek el az országból, vagy a háború utáni pártállam terrorja és a kisebbség diktatúrájának elutasítása késztette őket erre a lépésre, szavatolni kell a biztonságos visszatérést a hazába, a szabad munkát és életet idehaza.

– Mindannyiuknak visszaadni elvett vagyonukat. Ha az egykori törvényes tulajdonosok elhaltak, örököseikre száll a vagyon, ha viszont nincsenek, vagyonuk a szerb államot illeti meg.

– Az SZNM szerint olyan törvényt kell hozni, amely a legszigorúbban szankcionálja a bosszúvágyat, a gyűlöletszítást és a leszámolás folytatását a népünket sújtó tragikus polgárháború résztvevői között, kiváltképpen, ha a háborús gyűlölködést a háború utáni nemzedékre kényszerítik rá. Az SZNM arra törekszik, hogy mindenki szabadon elmondhassa, mi hogyan történt, de egyik oldalnak és egyetlen politikai pártnak sem lehet joga a döntőbírói szerep kisajátítására. Egyedül a történelemtudomány illetékes abban, hogy tudományos ítéletet mondjon a polgárháborúról.

– Az igazság feltámadása céljából az SZNM követeli, hogy sürgősen, név szerint írják össze és hozzák nyilvánosságra, kik lettek a polgárháború áldozatai a szerb nép körében, pontos adatokkal arról, hogy ki mikor és milyen körülmények között kiknek esett áldozatául.

6. Az usztasa genocídiumról

– Az SZNM követeli, hogy azonnal írják össze a szerbek, valamint a zsidók és cigányok elleni usztasa genocídium áldozatait, pontosan feltüntetve személy- és vezetéknevüket, nemüket, életkorukat, vallási hovatartozásukat, valamint kivégzésük dátumát, helyét és módját.

– Ehhez hasonlóan összeírni a ballisták, a magyar fasiszták, a muzulmán fegyveres alakulatok, a bolgárok, a partizánok, a ljotićisták, a fehérgárdisták, a csetnikek áldozatait is, azaz a második világháború minden áldozatát Jugoszláviában.

– Feltárni minden tömegsírt az egykori Független Horvát Állam területén és minden más vidéken, ahol ezeket a sírokat a háború utáni hatalom parancsára lebetonozták vagy betemették és erőszakkal elfeledtették, s megszámolni és eltemetni az áldozatokat az őket megillető vallási szertartás szerint, mindezt állami költségen.

– Az SZNM ki fogja harcolni, hogy a szerb népnek ezeknek a századunkbeli, de főleg második világháborús vesztőhelyei és vágóhídjai fölött az állam méltó emlékműveket állítson, s hogy a genocídiumnak és az ideológiai bűntetteknek ezeknek a tanúbizonyságain cirill betűkkel ne csak az áldozatok nevét tüntessék fel, hanem azt is, hogy hóhéraik melyik nemzethez, katonasághoz, valláshoz és mozgalomhoz tartoztak.

– Az SZNM úgy véli, hogy népünk biológiai kataklizmusában elég nagy szerepet játszott az is, hogy túl könnyen egyezünk bele a megbocsátásba és feledésbe. Pártunk azon lesz, hogy a szerb nép levonja a kellő tanulságokat a maga történelméből, mert a szenvedések mindaddig ismétlődni fognak, amíg meg tudnak feledkezni róluk.

*

Felhívjuk mindazokat a polgárokat, akik elfogadják a Szerb Nemzeti Megújhodás programjavaslatának elveit és céljait, hogy csatlakozzanak hozzánk és legyenek segítségünkre a Program végleges szövegének kidolgozásában.

Belgrád, 1990 karácsonyának előnapján

(N. J.)

SZERB SZABADELVŰ MOZGALOM
(Srpski slobodarski pokret)

A bizonytalanságnak ebben az időszakában, amikor minden eddiginél nagyobb aggodalommal tekintünk népünk sorsára, kifejezve azt a készségünket, hogy intellektuális és társadalmi elkötelezettségünket a kedvezőbb egzisztenciális távlatok és politikai alternatívák felkutatásának szenteljük, elhatároztuk, hogy kezdeményezést teszünk egy pártjellegen felül álló szervezet megalapítására amelynek neve

SZERB SZABADELVŰ MOZGALOM.

Felhívunk minden jóakaratú embert, aki tagja vagy barátja a szerb népnek, hogy csatlakozzon hozzánk, és saját kívánságaival, szándékaival és lehetőségeivel összhangban vegyen részt mozgalmunk programcéljainak valóra váltásában.

I. Programcélok

1. Mozgalmunk arra törekszik, hogy megvalósítsa a szerb nép teljes nemzeti, szellemi, kulturális, gazdasági és politikai egységét, mégpedig a szerb hívők és a szerb ateisták kölcsönös megértése és szolidaritása, illetve a szerb pravoszlávok, a szerb muzulmánok, a szerb katolikusok és a szerb protestánsok testvéri egyetértése alapján.

Mindazt, ami az elmúlt évtizedekben és évszázadokban elválasztott minket egymástól, át kell engedni a múltnak, objektív feltárását és értelmezését pedig a minden ideológiai előítélettől mentes történelemtudományra kell bízni. A hagyományos nemzeti értékek, kulturális vívmányok, szabadelvű törekvések és demokratikus eredmények megújítása egyúttal szakítást jelent a teljes dogmatikus örökséggel, a totalitárius ideológia és a kommunista politikai monopólium minden formájával.

Az a véleményünk, hogy a szerb népnek elvileg nincs kifogása Jugoszlávia fennállása ellen, de mint közös államot a jövőben csak azzal a feltétellel fogadhatja el, ha létezésével nem kérdőjelezi meg a Szerbia és Crna Gora felszabadító háborúinak egyetlen vívmányát sem az elmúlt két évszázadból. Jugoszlávia jogi rendjéből el kell vetni mindazt, ami a kommunista forradalmi erőszak eredménye és abból a kifejezetten szerbellenes politikából ered, amelynek végzetes következménye legszemléletesebben az állam kikényszerített adminisztratív felosztásában mutatkozik meg.

Ilyen értelemben külön kinyilvánítjuk szembefordulásunkat a szerb területek mesterséges feldarabolásával és mindenen felülállónak tekintjük azt az elvet, hogy egyetlen politikai pártnak vagy jugoszláv rezsimnek sincs joga a szerb néptől elvenni azokat a területeket, amelyek Szerbiához tartoztak Jugoszlávia létrehozása előtt.

Amennyiben a szlovének és a horvátok úgy határoznak, hogy kiválnak Jugoszláviá-

ból, mi mindazoknak a történelmi tartományoknak a demokratikus integrációjáért fogunk síkraszállni, amelyekben a szerb nép többségben van.

Ahhoz, hogy a szerbség körében megvalósuljon a teljes nemzeti megbékélés, szükségszerűen fel kell számolni a mesterségesen kiváltott véres polgárháború minden ideológiai, jogi és politikai következményét és teljes szabadsággal lehetővé kell tenni újkori történelmünk minden eseményének történelemírási és általános tudományos vizsgálatát.

Meggyőződésünk szerint külön figyelemmel szükséges lehetőségeket teremtenünk arra, hogy minden szerb kivándorolt szabadon és fenntartás nélkül visszatérhessen hazájába, s hogy állandóan erősítsük hazánk kulturális, gazdasági és politikai kapcsolatait a szerb diaszpórával.

2. Mozgalmunk megköveteli a parlamentáris demokrácia, a többpártrendszer és a modern jogrend megújítását, ami egyedüli garanciája a nép és az állam szabad és demokratikus fejlődésének. Ezzel összhangban biztosítani kell a hatalom legitimitását, határozatainak legalitását, a bíróságok önállóságát és függetlenségét, valamint a katonaság és a rendőrség professzionalizálását, hogy ezek a létfontosságú állami szolgálatok megszabaduljanak minden politikai párt gyámkodásától.

Síkraszállunk a politikai semlegességért a fennálló katonai szövetségekkel szemben, valamint a barátságért és együttműködésért a világ minden országával, a kölcsönös érdekek és a belügyekbe való be nem avatkozás elveinek tiszteletben tartásával.

Az új jogrendnek lehetővé kell tennie a polgárok államának kiépítését, amely teljes polgári egyengrangúságot szavatol minden nemzeti kisebbségnek.

Az emberi szabadságok és a polgári jogok a legnagyobb társadalmi értéket képviselik, s ezeket nem lehet megcsorbítani semmiféle állami aktussal.

3. Mozgalmunk állást foglal a szabad piacgazdaság, a személyes kezdeményezések, a magántulajdon és a részvénytársaságok helyreállítása mellett a mai Európa civilizált államainak mintájára. Ez kizár mindenfajta vagyoni korlátozást, lehetővé teszi a tőke szabad befektetését és serkenti a szabad vállalkozást, ami alapvető mozgatóereje a gazdasági haladásnak.

Az adó- és fiskális politikának alkalmazkodnia kell a gazdasági szubjektumok szükségleteihez, ösztönöznie kell a gazdasági expanziót, ugyanakkor meg kell teremtenie a polgárok elemi szociális biztonságát.

A munkaügyi törvényhozást, a nyugdíj- és egészségügyi biztosítást, valamint a nevelési-oktatási rendszert jogilag a nyugat-európai demokratikus államok mintájára kell szabályozni.

II. Szervezeti elvek

Mozgalmunknak egyéni és csoportos tagjai lehetnek.

Egyéni tagja lehet mozgalmunknak minden szerb, aki elfogadja programcéljainkat, szervezeti elveinket és működési módszereinket, valamint más népek tagjai, akik készek politikai eszközökkel támogatni ténykedésünket.

Mozgalmunk tagjai egyúttal tagjai lehetnek bármely más társadalmi vagy művelődési szervezetnek, illetve politikai pártnak.

Mozgalmunknak csoportos tagja lehet minden szerb nemzeti, politikai és kulturális szervezet, valamint a polgárok bármely egyesülete, amely elfogadja mozgalmunk programcéljait.

Tagjaink nem fizetnek semmiféle tagdíjat vagy kötelező pénzbeli hozzájárulást. Az egyes akciók lebonyolításához szükséges pénzeszközöket kizárólag önkéntes adományokból teremtjük elő. Adományok csak rendeltetésszerűen gyűjthetők, a támogatott akció kötelező megnevezésével.

III. Munkamódszerek

Programcéljaink elérésére mozgalmunk kizárólag békés politikai, kulturális és erkölcsi eszközöket vehet igénybe.

Politikai álláspontjaik és eszméik terjesztése céljából mozgalmunk tagjai újságokat és könyveket adnak ki, rádió- és tévéműsorokban vesznek részt, nyilvános gyűléseket és előadásokat tartanak, klubokat és szakosztályokat alapítanak.

Mozgalmunk két szervezeti egységből áll, amelyek közül az egyik hazánk területén, a másik a diaszpórában működik. Mozgalmunk tevékenységét önállóan irányítja a Hazai és a Külföldi Főigazgatóság. A két vezetőség munkáját közvetlen megbeszélések útján koordinálják, bármiféle hierarchikus alá- vagy fölérendeltség nélkül.

Mozgalmunk előre nem foglal állást az eljövendő szabad parlamentáris választásokon való részvétel kérdésében. Ezekért a választásokért azonban mindaddig küzdünk, amíg csak meg nem valósulnak. Amikor ezt az alapvető célt elértük, a mozgalom legális szerve eldönti, hogy részt veszünk-e vagy sem azokon a választásokon.

A mozgalom első közgyűlésének összehívásáig a tagok felvételére írásbeli jelentkezéssel kerül sor, s azt saját elhatározásuk szerint az alapító bizottság bármelyik tagjához elküldhetik a kiáltványunkhoz mellékelt címjegyzék alapján.

Belgrád, 1990. január 6.

(N. J. ford.)

SZOCIALISTA SZÖVETSÉG – A HORVÁTORSZÁGI SZOCIALISTÁK SZÖVETSÉGE
(Socijalistički savez – Savez socijalista Hrvatske)

1. *Socijalistički savez – Savez socijalista Hrvatske (Szocialista Szövetség – A Horvátországi Szocialisták Szövetsége; a továbbiakban HSZSZ). Pártunk jele, illetve szimbóluma egy négylevelű lóhere (levelei vörös, kék, zöld és sárga színűek) három lángnyelvvel (két vörös és egy kék színűvel).*
2. *A Horvátországi Szocialisták Szövetsége párttá szerveződésének ötlete a DNHSZSZ KB ülésén vetődött fel 1989. XII. 27-én. A pártot 1990. II. 1-jén jegyezték be a Köztársasági Közigazgatás- és Igazságügyi Titkárságon, Zágrábban, 233/III. iktatószám alatt, Szocialista Szövetség – A Horvátországi Szocialisták Szövetsége néven.*
3. *1990. II. 7-én a Választmány ülésén elfogadták a Programnyilatkozatot és a HSZSZ alapszabályát, mely további változtatások után kerül majd a Választmány elé.*
4. *Alapszabály és Programnyilatkozat mellékelve. [Tekintettel, hogy mindkettő igen terjedelmes, a szerkesztőség közlésüktől helyszűke miatt kénytelen eltekinteni. Közli viszont a HSZSZ Választási programját, amely rövidebben ugyan, de tartalmazza mindazokat az alapelveket, amelyek az említett két dokumentumban részletes feldolgozást nyertek. – A szerk. megj.]*
5. *A szervezet a Horvátországi Szocialisták Szövetsége hagyományait folytatja, mely az 1945. X. 3-án alakult Jugoszláv Népfront utódja volt.*
6. *A párt területi elv szerint szerveződik és tevékenykedik, a helyi szervezetektől a Köztársasági Választmányig. Egyelőre, amíg a mostani alapszabály van érvényben.*